

# OS GALOS

REVISTA DE DIVULGACIÓN DA  
CULTURA MARÍTIMA E FLUVIAL



7º VI-3-21-95

BUCU 2019  
Nº 13



## Lembrando a Benito Soto, o pirata da Moureira

Humberto V. Santiago

Nas notas que seguen, que non pretenden ser máis que unha aproximación arredor do citado personaxe, confúndense realidade e lenda, como non podía ser menos, tratándose dun pirata. Procuraremos en calquera caso, cinguirnos ao máximo á “vida e obras” do protagonista.

### Achega biográfica a Benito Soto

O barrio de “A Moureira” en Pontevedra, á beira da desembocadura do río Lérez, viu nacer varias figuras ilustres, moi relevantes na historia do noso país. Entre outros podemos citar a Pedro Álvarez de Soutomayor (Pedro Madruga) e a Pedro Sarmiento de Gamboa<sup>1</sup>. Tamén fixo que nos séculos XV e XVI a cidade fose unha das máis importantes de Galicia, grazas ao comercio marítimo, á actividade dos seus peiraos e aos seus estaleiros.



Benito Soto Aboal

Nese barrio naceu, un 22 de Marzo de 1805, Benito Soto Aboal e nese barrio se criou, sendo o sétimo fillo de catorce irmáns. Mariñeiro desde temperá idade, levou a cabo o seu traballo nas costas galegas desempeñando diferentes cargos e variadas funcións, algunhas delas de dubidosa legalidade<sup>2</sup>.

Desertor da Matrícula do Mar, a finais de 1823 e á idade de 18 anos, embarca cara á Habana onde se vai enrolar nun barco negreiro que navega entre as illas caribeñas. A súa vida entraría agora nun período do que non se teñen datos, ata que reaparece en Rio de Janeiro (Brasil) enrolado como 2º contramestre no bergantín *O Defensor de Pedro*, buque de 7 canóns e 40 homes de tripulación de bandeira brasileira, tamén negreiro e con patente de curso outorgada polo o goberno brasileiro.



Un aspecto da Moureira

Neste barco parte de Río o 22 de Novembro de 1827 rumbo ás costas africanas para a trata de escravos e chega ao golfo de Guinea, concretamente á actual Ghana, o 3 de Xaneiro de 1828. Unha vez fondeados na baía e aproveitando que o capitán do barco, Pedro Mariz de Sousa Sarmiento, se atopaba en terra xunto con algúns tripulantes para a compra de escravos, Benito Soto amotínase no bergantín, axudado por Miguel Ferreira, tamén galego do Ferrol, e reducen a unha parte da tripulación que non estaba de acordo coas súas intencións.

<sup>1</sup> Aínda que parece que, por circunstancias, Pedro Sarmiento de Gamboa naceu en Alcalá de Henares cara a 1530, o certo é que se criou en Pontevedra, de onde era natural o seu pai. Foi un insigne navegante, cosmógrafo, explorador, conquistador e gobernador colonial na época de Felipe II.

<sup>2</sup> O 18.IX.1823 aparece como inscrito en Marín, no rexistro do organismo da época equivalente á actual Axudantía de Mariña.



Un bergantín semellante ao de Soto

### Benito Soto, pirata

Unha vez tomado o mando, e por desavinzas na hora de fixar futuras accións, Benito Soto desfaiuse de Ferreira e queda de xefe e capitán do barco. Como carecía de experiencia na navegación, obriga ao 2º comandante, o portugués Antonio Rodrigues, a secundar os seus plans e despois de deixar en terra aos mariñeiros que non estaban de acordo cos seus plans e contratar a outros para completar a tripulación, faise ao mar.

Parece ser que neste estado de cousas, a primeira intención era dirixirse a Cuba e abordar barcos negreiros no Caribe, asunto no que Soto non era un novato, pero finalmente puxeron rumbo á illa da Ascensión albergando a posibilidade de atacar os barcos que dobraban o cabo de Boa Esperanza, e que viñan do Índico cargados de ricas mercadorías.

### O *Morning Star*, primeira vítima de Soto

O 13 de Febreiro de 1828 a fragata inglesa *Morning Star* tivo a mala sorte de cruzarse na singradura do Defensor de Pedro non moi lonxe da illa da Ascensión. Unha vez abordados e trasbordadas as mercadorías ao *Defensor de Pedro*, Soto deu orde de “non deixar testemuñas”, e despois de asasinar á oficialidade da fragata indicoulle a José dos Santos, o seu contramestre, que matase ao resto da pasaxe e afundise o barco abordado.

Na refrega da abordaxe, un dos pasaxeiros, o comerciante Robert Smith, tirárase á auga e fora dado por morto. Dos Santos para cumprir as ordes de Soto, limitouse a practicar barrenas no casco do *Morning Star* despois de encerrar nas adegas ao resto da tripulación e pasaxe, para que ao afundirse, morresen. Quixo o destino que o naufraxio non fose tal, pois R. Smith non morrera e puido volver a bordo, e liberando á tripulación e pasaxeiros, conseguiron taponar os trades feitos no casco e da mellor maneira que puideron, reiniciar a navegación. Tamén quixo a fortuna que o 13 de Marzo, estes fosen avistados polo buque, tamén inglés, *Guildford* que os desembarcou en Londres dando así lugar á lenda: o *Morning Star* fora abordado polo pirata máis sanguinario e violento de todos os tempos<sup>3</sup>.

### Rumbo Norte

Parece ser que é despois da abordaxe do *Morning Star* cando Benito Soto decide cambiar o nome do seu bergantín, que pasa a nomearse *A Burla Negra*, facendo alusión á cor coa que foi repintado. Comeza así unha meteórica carreira de pillaxe. O buque seguinte en padecer a rapina de Soto foi o norteamericano *Topaz* procedente de Calcuta e con destino a Boston. Neste caso o botín foi de xoias, ouro e panos de seda. Tampouco deixaron testemuñas e volveron afundir o barco. Tocoulle despois, aínda que non está completamente confirmado, ao *Unicorne*, á altura das illas de Cabo Verde. Neste caso non se confirmaría o afundimento xa que parece que este buque conseguiu fuxir.



Gravado da época que reproduce un asalto de Soto

<sup>3</sup> Non foron conscentes de que o *Morning Star* non se afundiú ata o xuízo ao que foron sometidos unha vez apresados e xulgados.





Outro gravado idealizando a figura de Soto

Tomando rumbo norte, e nas inmediacións do arquipélago canario, desvalixaron e afundiron a fragata inglesa *Sunbury*. Non volveron deixar testemuñas. Sempre co mesmo rumbo, abordaron nas inmediacións das illas dos Azores, ao buque inglés *New Prospect* e aos portugueses *Cessnock* e *Hermerinda*, e sempre co mesmo operativo: apropiarse do botín e non deixar testemuñas.

A estas alturas *A Burla Negra* levaba as adegas cheas de riquezas, e como resultas dos asaltos e abordaxes, bastantes danos, así que Soto decidiu poñer rumbo a Galicia onde cría contar coa antiga rede de contrabandistas nas inmediacións de Pontevedra, para colocar os alixos.

Deste xeito, fondean o 10 de Abril de 1828 nas inmediacións de Beluso, despois de, segundo parece, cambiar momentaneamente o aspecto e o nome do bergantín polo de *Buen Jesús y las Ánimas*, de bandeira inglesa e repintalo de amarelo co obxecto de despistar ás autoridades.

<sup>4</sup> Cántase que o Neno Xesús de prata que posúe a citada parroquia, é un exvoto regalado polo pirata.

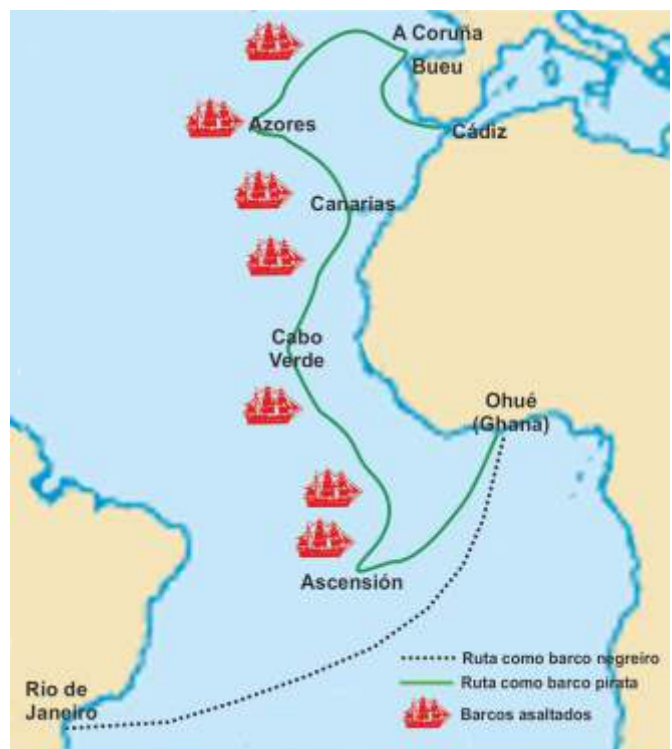
<sup>5</sup> O destino destes cofres, entra xa na lenda. Uns din que se atopan nunha cova excavada polo mar, na zona de Beluso, e outros que o seu tío levou os cofres para gardalos na Casa das Campás, actualmente sé da Vicerreitoría da Universidade de Vigo en Pontevedra. O asunto é que esta parte do tesouro nunca apareceu.

Así, coa axuda do seu tío materno, José Aboal, e pagando algún que outro suborno, venden gran parte do botín. Cántase que, o 16 de abril chega a formar parte, xunto coa súa tripulación, dun acto relixioso na igrexa de Sta. María do Porto de Marín, como gratitude polo “bo final” da singradura<sup>4</sup>. Sexa como for, estes trapiches e descargas de mercadorías terminarían por levantar sospeitas, o que os obriga a abandonar a ría pondo rumbo ao porto da Coruña, non sen antes deixar a recaudo do tío, “algúns cofres” con parte do tesouro<sup>5</sup>.

Na Coruña, as cousas tampouco lle foron mellor. Máis subornos e máis trabas para desfacerse do resto do tesouro. Tanto é así, que Soto decidiu pór rumbo ao Estreito de Xibraltar co barco xa de novo co seu antigo nome *A Burla Negra*.

### O Principio do fin

Quixo a mala fortuna que o 9 de Maio de 1828, Soto dese a orde de dirixirse ao faro de Tarifa, pero confundiu o devandito faro co da illa de León tamén en Cádiz.



A curta pero meteórica carreira de Soto como pirata

Este erro fixo encallar *A Burla Negra* non moi lonxe do Ventorrillo do Chato na praia de Santa María en Cádiz. Soto non perdeu a compostura e rapidamente dispuxo a dispensa de diñeiros para subornos, cuxos destinatarios foron funcionarios de mariña que apareceron no lugar para investigar os feitos, que ao cabo resultaron ser os dun simple naufraxio. E a mesma mala fortuna quixo tamén que un mariñeiro do *Morning Star*, dos que sobreviviran, recoñecese a algún daqueles desalmados pertencentes á tripulación de *A Burla Negra*. A conclusión foi que en pouco tempo estaban todos presos agás Benito Soto e Dos Santos, que conseguiron fuxir en primeira instancia, aínda que finalmente foron apresados.

Todos sufriron penas de cárcere ou foron enforcados, segundo se puidese demostrar a súa menor ou maior participación nas atrocidades cometidas, nun xuízo no que ademais influíron razóns políticas da época.

Con respecto a Benito Soto Aboal, finalmente foi xulgado e enforcado o 26 de Xaneiro de 1830. Como non podía ser menos, o seu enforcamento seguiu as pautas da súa pintoresca vida pois hai quen afirma que se enforcou el mesmo cando no transo berrou *Adeus a todos, a función rematou*, saltando ao baleiro sen que ninguén dese a orde: Tiña 24 anos.

## Colofón

Mais, a historia non remata aquí. En Pontevedra o interese sobre o fabuloso botín que chegou a descargar na cidade, deu pé a múltiples especulacións sobre o seu paradiro. A máis coñecida é a que o sitúa nalgún lugar da Casa das Campás. Tanto é así que, segundo conta unha lenda urbana, o contrato de venda deste edificio ao Concello, inclúe unha cláusula na que se esixe o tesouro se nalgún momento aparece.

En Cádiz, tamén se conta que o 3 de Xuño do ano 1904, Xoves do Corpus, un mariñeiro dunha almadraza, alcumado *Malospelos*, ao enterrar os refugalllos de atún na praia na que varara *A Burla Negra*, ante a súa sorpresa, ao remover a area empezaron a saír moedas de prata. Nin que dicir tén, que a noticia correu como a pólvora, e pronto todo Cádiz correu á praia na procura do ouro do tesouro de Soto.

Con posterioridade, este mesmo feito daría lugar a unha chirigota do Carnaval coñecida como *Os duros antigos*, que rematou converténdose nunha especie de himno do Entroido gaditano.

## Para saber máis.

Ramón Pedras.- *O último pirata*. / F. Javier Castro e Enrique G. Luque.- *Os días do mar. A odisea de A Burla Negra*. / Gerardo González de Veiga.- *Mar Brava*. / J. María Castroviejo.- *A Burla Negra*. / Jorge Parada Mejuto.- *O último pirata*.



Peiraos e barrio mariñeiro da Moureira